

УДК 334.72

DOI: <https://doi.org/>

Матвійшин Євген Григорович

*доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри
регіонального та місцевого розвитку
Навчально-наукового інституту державного управління
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0000-0001-9522-4645
e-mail: yevhen.h.matviishyn@lpnu.ua*

Вершигора Юрій Захарович

*аспірант Навчально-наукового інституту державного управління
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0000-0002-3394-7562
e-mail: yu.vershyhora@gmail.com*

**ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ
ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА
ДЛЯ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Розглянуто механізм державно-приватного партнерства як один із найбільш дієвих для відбудови держави у повоєнний період. Показано важливість розвитку інституціонального забезпечення цього механізму за прикладом тих європейських країн, які в останні десятиліття відбудовувалися після військових конфліктів. Обґрунтовано доцільність залучення приватних інвестицій до відновлення України у повоєнний період та вдосконалення законодавства для більшої прозорості дій у межах державно-приватного партнерства.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; інвестиції; інфраструктура; відбудова; повоєнний період.

Постановка проблеми. Враховуючи ситуацію, яка склалася у зв'язку із вторгненням РФ у суверенну Україну, перед українським народом і владою стоять масштабні та складні виклики щодо відбудови країни. Економіка країни зазнає значних навантажень на бюджет, бізнес несе колосальні втрати, проте все суспільство налаштоване на перемогу та вирішення комплексу проблем, зумовлених війною. Упродовж останніх років українську економіку послабила не тільки російська агресія; важливими чинниками тут були також наслідки світової кризи і пандемії Covid-19. Для того, щоб якнайшвидше й ефективно впоратися із новітніми викликами, важливо розробляти і реалізовувати рішення органів державного управління щодо ефективних реформ для створення нових робочих місць, релокації бізнесу на території, де не ведуться активні бойові дії, наповнення бюджетів, відновлення інфраструктурних

і соціальних об'єктів. Саме тому одним із основних пріоритетів під час відновлення у повоєнний період постає питання пошуку нових, альтернативних джерел фінансування задля відновлення та відбудови України, зокрема із застосуванням переваг державно-приватного партнерства (далі – ДПП).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням у галузі державно-приватного партнерства, механізму концесії та інвестиційної діяльності приділено увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких : В. Гарбариніна, С. Єгоричева, І. Запатріна, Г. Іщенко, М. Лахижа, С. Страуб, А. Фабре, О. Федорчак та інші. Зокрема, В. Гарбариніна узагальнила принципи впровадження державно-приватного партнерства, розглядаючи його як угоду між організаціями державного та приватного секторів стосовно надання послуг у сферах створення суспільної інфраструктури, спорудження громадських об'єктів тощо, та як альтернативу приватизації об'єктів державної та комунальної власності [3]. Особливо актуальними, із запропонованих нею принципів в умовах організації заходів з відбудови України на засадах державно-приватного партнерства, доцільно визначити такі: прозорість (надання органами влади повної інформації інвесторам, концесіонерам, усім зацікавленим сторонам), змагальність (створення рівних умов щодо залучення до партнерства для всіх потенційних приватних партнерів) і гнучкість (забезпечення можливості швидкого реагування та врахування змін у середовищі, в якому діє партнерство). До речі, В. Гарбариніна одна з перших звернула увагу на доцільність використання в українській практиці терміну «публічно-приватне партнерство», що більше відповідає змісту такого механізму, ніж термін ДПП. Але в чинному законодавстві України використовується ДПП, тому й у цій статті використано це формулювання.

Різноманітні аспекти застосування ДПП для організації ефективного використання об'єктів комунальної власності та їх реконструкції, зокрема на умовах концесії, розглядала І. Запатріна: проведення закупівель з вибору приватного партнера, державна підтримка здійснення ДПП у комунальній сфері, аналіз ефективності здійснення державно-приватного партнерства органами місцевого самоврядування тощо [5]. В умовах повоєнної відбудови об'єктів комунальної власності корисними можуть стати її пропозиції щодо застосування механізму ДПП для реалізації проєктів термомодернізації будівель бюджетної сфери комунальної форми власності. На думку І. Запатріної, цей механізм міг би стати корисним доповненням до існуючого механізму «за енергосервісним договором» та дав би змогу залучити до цього

процесу ширше коло зацікавленого у подібних проєктах приватного бізнесу. Власне суть механізму «за енергосервісним договором» визначено Законом України «Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації» [15]. Зокрема, передбачено, що замовники енергосервісу зобов'язані щорічно сплачувати виконавцям відповідно до умов енергосервісного договору обсяги платежів, визначені учасниками процедури закупівлі у тендерній пропозиції чи пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі). О. Федорчак та Г. Іщенко запропонували застосовувати маркетингові інструменти залучення інвестицій [18]. На місцевому рівні вони вважають дієвими ті засоби, які сприяють зацікавленню інвесторів, зокрема: програми залучення інвестицій, бренд-буки, інвестиційні паспорти, галузеві огляди, інвестиційні пропозиції, дорожні карти інвесторів, інвестиційні сайти, інтерактивні інвестиційні карти тощо.

Корисним є досвід країн, які в останні десятиріччя відбудовували національну економіку після військових конфліктів. У законодавстві Республіки Сербії використовується термін «публічний договір» (Public contract) у значенні «договір державно-приватного партнерства з елементами концесії або без них, укладений у письмовій формі між державним і приватним партнером, який передбачає взаємні права та обов'язки сторін з метою реалізації проєкту державно-приватного партнерства» [21]. Доцільно звернути увагу, що тут державно-приватне партнерство допускається з елементами концесії або без них, хоча назва відповідного закону звучить «Law on Public-Private Partnership and Concessions», тобто концесія розглядається окремо від державно-публічного партнерства [9]. Ми дотримуємося погляду, що концесія є видом договірних відносин у межах механізму ДПП. Більшість науковців і практиків також розглядають концесію як вид відносин між учасниками ДПП. Наприклад, А. Фабре (A. Fabre) та С. Страуб (S. Straub) описують різні існуючі договірні угоди, які переважають на даний момент у ДПП: будівництво-експлуатація-передача (BOT – build-operate-transfer), будівництво-експлуатація-володіння (BOO – build-operate-own), концесії тощо [19]. Згаданий вище закон уперше ввів концепцію державно-приватного партнерства в правову систему Республіки Сербії з чітко встановленими правилами поведінки та дав змогу центральній і місцевій владі задовольнити потреби в інфраструктурі. Даним законом визначено компетентних суб'єктів, уповноважених пропонувати та реалізовувати проєкти державно-приватного

партнерства; права та обов'язки державних і приватних партнерів; форми договорів державно-приватного партнерства з елементами концесії або без них, правовий захист у процедурах укладання державних контрактів; умови та способи надання концесії, предмет концесії. У Республіці Сербії діє Комісія з державно-приватного партнерства, компетенції якої визначено згаданим законом. Серед напрямів застосування ДПП в цій країні є залучення приватного капіталу для будівництва та експлуатації доріг, шкіл, водопостачання, сміттєзвалищ і для реалізації інших проектів, на які бракує бюджетних коштів. Серед переваг залучення приватного сектору є зменшення навантаження на місцеві бюджети, прискорення інфраструктурних інвестицій, покращення послуг та їх здешевлення.

У Косово діє Закон «Про інфраструктурне державно-приватне партнерство та концесії та порядок їх надання» (On Infrastructure Public-Private-Partnerships And Concessions And The Procedures For Their Award). Уряд цієї частково визнаної країни розглядає державно-приватне партнерство як сучасний інструмент політики, що дає змогу «скоротити розрив між наявними державними коштами та вартістю необхідної інфраструктури та державних послуг» [22]. Дія цього закону сприяє залученню капіталу та управлінського досвіду з приватного сектору, що дає поштовх для підвищення конкурентоспроможності Косово в регіоні.

Розгорнутий аналіз розвитку публічно-приватного партнерства в країнах колишнього «соціалістичного табору» зробили С. Єгоричева та М. Лахижа [4]. Більшість європейських посткомуністичних країн є членами Євросоюзу або кандидатами на членство. Вони відчували значну підтримку ЄС і в сфері запровадження державно-приватного партнерства. Для України зокрема цінним є досвід Хорватії, яка у процесі відбудови після воєнних дій 1990-х років активно відновлювала та розширювала мережу автомагістралей. Відповідно до програми будівництва й обслуговування автомобільних доріг загального користування запроваджено нові схеми фінансування та управління автодорожньою інфраструктурою. Зокрема, управління існуючою дорожньою мережею повинно було повністю фінансуватися за рахунок державних витрат, а от будівництво й управління новими автомобільними дорогами мало здійснюватися переважно із залученням зовнішніх довгострокових позик та участі приватного сектору [4]. Очевидно, що схожий підхід необхідно буде використовувати й в Україні, щоправда необхідно брати до уваги більші масштаби автодорожніх магістралей, які потрібно відновлювати і будувати.

Загалом тематика використання можливостей державно-приватного партнерства для відбудови держави у повоєнний період є поки що недостатньо досліджена в Україні. Задля вдосконалення нормативно-правового та інституціонального забезпечення у сферах державно-приватного партнерства та інвестиційної діяльності необхідні додаткові дослідження особливостей дії ДПП в умовах воєнного стану та в пост-воєнний період.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Важливими напрямками досліджень, які стосуються подальшого розвитку державно-приватного партнерства в Україні, зокрема в умовах воєнного стану та у пост-воєнний період, є виявлення можливостей для підвищення прозорості відповідних заходів, удосконалення законодавства, в тому числі у сфері концесійних інструментів, розвитку належного інституціонального забезпечення дії ДПП, покращення умов для залучення вітчизняних і зарубіжних інвесторів до реалізації проєктів на основі ДПП у різних секторах економіки України.

Виклад основного матеріалу. Військове вторгнення рф завдало важких ударів по економіці та інфраструктурній сфері України. Ворогом знищено та пошкоджено велику кількість інфраструктурних об'єктів у сферах енергетики, залізничного, автомобільного, авіаційного, морського транспорту, нанесено ракетних і бомбових ударів по інженерних мережах, житловому фонду, громадських будівлях (закладах освіти, культури, спорту, охорони здоров'я тощо), промислових підприємствах і сільськогосподарських будівлях і спорудах та інших об'єктах. Нагально постало одне із найважливіших завдань для країни – якнайшвидше відновити функціонування об'єктів критичної інфраструктури. У повоєнний період й інші об'єкти потребуватимуть відновлення та реконструкції; необхідним буде також введення в експлуатацію нових об'єктів, потрібних для повноцінного життя країни. Такі навантаження в короткі терміни покласти виключно на державний і місцеві бюджети не є можливим, тому вагому роль задля швидкої та якісної відбудови країни відіграє інвестиційна діяльність із боку приватного партнера як українського, так і закордонного. Для цього доцільно використовувати механізм державно-приватного партнерства, який, як показує досвід інших країн, є ефективним способом залучення грошових коштів у розвиток інфраструктури та надання послуг споживачам у багатьох сферах. ДПП приносить користь як державному та муніципальному сектору, так і приватному, а в підсумку виграють і кінцеві споживачі послуг, отримуючи їх у необхідних обсягах і належної якості.

ДПП є відносно простим і зрозумілим механізмом для залучення приватного сектору. Саме бізнес зацікавлений у відкритості та мож-

ливості надавати послуги на основі співпраці «державний-приватний сектор», що значною мірою підвищує якість наданих послуг для населення. Така взаємодія бізнесу та влади для реалізації певного проєкту дає змогу швидкими темпами втілювати його в життя, де приватний сегмент отримує гроші, а держава отримує інфраструктурний об'єкт, школу, автомобільну дорогу тощо.

Державно-приватне партнерство в Україні характеризується переважно такими видами договорів, як концесія (передача державного або комунального майна у тимчасове користування приватному інвестору), управління майном (умовою є договір між державною, місцевою владою та приватним партнером; умовами договору передбачаються інвестиційні зобов'язання приватного сектору), спільна діяльність (взаємодія між учасниками без створення юридичної особи). Існують інші типи договорів, які активно використовуються переважно у розвинених країнах світової економіки. Переваги співпраці на основі договорів концесії є взаємними: орган державного управління або орган місцевого самоврядування передає приватному партнеру певний інвестиційний об'єкт або проєкт та управління ним на визначений термін, де прибуток від експлуатації отримує інвестор. На певних умовах передаються бізнесу права на створення об'єкта або управління ним на визначений термін; своєю чергою інвестор, який реалізує проєкт, надає споживачам відповідні послуги належної якості [2]. Проте приватний партнер має взяти на себе не лише вигоди; існують також і ризики, такі як майнова відповідальність і підприємницькі та інші ризики, якщо реалізація проєкту не вдасться. Втім в умовах післявоєнного розвитку, який супроводжуватиметься післякризовим періодом, зростає зацікавленість приватного сектору до державної підтримки. Така підтримка у формі державного кредитування або гарантування дає змогу знизити ризики приватних інвестицій і підвищити надійність інвестиційних проєктів. До речі, державна підтримка в Україні передбачена також і для великих проєктів, у яких обсяг інвестицій перевищує суму, еквівалентну 20 млн євро, тривалість – до 5 років, та якими передбачається створення впродовж строку реалізації інвестиційного проєкту не менше 80 нових робочих місць у визначених відповідним законом сферах [14]. Проте державна підтримка за згаданим законом не поширюється на інвестиційні проєкти, що відповідають ознакам державно-приватного партнерства, які мають бути реалізовані із застосуванням вимог законів України «Про державно-приватне партнерство» та «Про концесію».

Досвід інших країн у сприянні розвитку ДПП демонструє ефективність функціонування спеціальних інституцій. Наприклад, Комітет

ДПП Косово (The Kosovo PPP Committee) сприяє і підтримує впровадження державно-приватного партнерства в багатьох секторах економіки з метою забезпечення більш ефективної інфраструктури та державних послуг за нижчої вартості [23]. Відповідний закон, який прийнятий у Косово, сприяє залученню інвесторів і визначає «пільгові рамки» для центрального уряду та муніципальних органів влади у впровадженні та розширенні інфраструктури та громадських послуг [22]. Аналіз міжнародного досвіду показує, що найпоширенішими проєктами з відбудови із залученням державно-приватного партнерства у світі є ті, що реалізуються в галузі дорожньо-транспортної інфраструктури, портової, залізничної та авіаційної діяльності, розвитку трубопровідної інфраструктури та стадіонів [12]. Значна частина таких об'єктів зазнали руйнувань в Україні. Окрім того, необхідно відбудувати або збудувати нові громадські будівлі, зокрема соціальної інфраструктури (школи, дитсадки, лікарні тощо).

За даними Мінекономіки, на початку 2021 року в Україні на засадах ДПП укладено 192 договори, із яких реалізується 39 договорів (29 концесійних договорів, 6 – договорів про спільну діяльність, 4 – інші договори), 153 договорів не реалізується (118 не виконується, 35 – розірвані або в них закінчився термін дії) [7]. У липні 2022 року на конференції в м. Лугано (Швейцарія) Україна представила потужний та всеохоплюючий план відновлення країни. Реалізація цієї стратегії розрахована на 10 років, і вона отримала схвальні оцінки та підтримку від міжнародних партнерів. Україна ставить перед собою амбітну, втім цілком реалістичну мету: до 2032 року здійснити стрибок від перехідної економіки до економіки, що розвивається [17].

Від початку великої війни станом на 1 вересня 2022 року в Україні зруйновано або пошкоджено приблизно 135,8 тис. будівель об'єктів житлового фонду, майже 1000 закладів охорони здоров'я, щонайменше 412 підприємств; зруйновано щонайменше 810 та пошкоджено 1639 об'єктів освітньої інфраструктури, пошкоджені 19 аеропортів і цивільних аеродромів, щонайменше 110 залізничних вокзалів і станцій, руйнувань зазнали 25 тис. км доріг та 315 мостів і мостових переходів державного, місцевого або комунального значення [8]. Відновлення цих об'єктів – пріоритет для України щонайменше на наступні десять років, а державно-приватне партнерство є одним із найзручніших для цього способів. Основна перевага такої реалізації намічених планів полягає в різноманітності можливостей, які Україна буде використовувати, зокрема допомогу з міжнародних фондів, залучення приватних інвесторів. Це дасть змогу пришвидшити весь процес, адже приватні інвестори будуть зацікавлені в швидкій реалізації проєктів та отриманні

коштів після введення в експлуатацію об'єктів, які будуть приносити прибуток завдяки платі за надані послуги [11]. В умовах повоєнного періоду важливо забезпечити стійкість економічної системи країни. Основну роль в організації відновлюваних процесів повинно відіграти ефективне врядування, що сприятиме і реалізації проєктів на засадах ДПП.

У межах Програми з розвитку державно-приватного партнерства в Україні «Public-Private partnership development program (P3DP) in Ukraine», яка створена за підтримки Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України», було проведено різносторонній аналіз розвитку державно-приватного партнерства в Україні. На його основі було визначено основні напрями для його активізації з орієнтацією на екологічність, боротьбу з корупцією, дотримання гендерних квот, економічність:

- 1) покращення інституціонального забезпечення ДПП;
- 2) розвиток знань і навичок фахівців зі сфери ДПП;
- 3) вдосконалення нормативно-правового забезпечення;
- 4) створення пілотних проєктів впровадження ДПП на муніципальному рівні [16].

Умови воєнного стану в роком Україні значно посилили потребу у створенні нової інфраструктури та відновленні знищених і пошкоджених об'єктів. Враховуючи брак фінансування, технологій та управлінського потенціалу в цій сфері, доцільно використати приватний сектор із метою виконання стратегічно важливих проєктів і заходів щодо забезпечення базової інфраструктури, зокрема через застосування державно-приватного партнерства. Це особливо важливо для територій, які потерпіли від активних бойових дій чи тимчасової окупації. Ця проблематика активно обговорювалася на Всесвітньому економічному форумі в Давосі в середині травня 2022 р. Підходи до можливостей відновлення України на Давоському економічному форумі представляв комісар з економіки ЄС П. Джентілоні. Також були представлені результати наукових досліджень Аналітичного центру економічної політики щодо повоєнного відновлення України з Університету Каліфорнії (США). Здебільшого на Давоському форумі оперували історичним прикладом надання допомоги Сполученими Штатами Америки країнам Європи після Другої світової війни. Зокрема, важливим чинником відновлення Німеччини була наявність збереженого основного капіталу в промисловості, який під час війни сильно не постраждав, а також наявність високоякісного трудового потенціалу. Надані цій країні кредити призначалися для купівлі американських інвестиційних товарів. Завдяки «плану Маршалла» німецьку воєнну економіку вдалося трансформувати в індустріальну промислову модель; у технологічно відсталих галузях відбувся інноваційний стрибок

[20]. Важливим елементом «плану Маршалла» була підготовка кадрів у США для модернізованих підприємств Європи. Важливим досвідом для України з «плану Маршалла» є створення такої організаційної структури, яка б змогла розробляти та керувати процесом відродження української економіки. Наприклад, для управління «планом Маршалла» у США створено незалежне агентство Economic Cooperation Administration (ECA), яке діяло з мінімальними контактами з Міністерством закордонних справ і Міністерством фінансів, що дало змогу скоротити бюрократичні процедури. Передбачалося, що керівники зазначених відомств не стануть керівником агенції, в результаті чого не буде відчутним політичний чи адміністративний тиски. Домовленість полягала в тому, що керівник повинен бути із сфери бізнесу, тож на цю посаду призначили П. Хоффмана, президента автомобільного концерну Studebaker. Відповідно допомога Україні інституційно доцільно може здійснюватися через аналогічне агентство за участі країн-донорів і за погодження з Міжнародним валютним фондом і Світовим банком [6]. За аналогією з «планом Маршалла» доцільно, щоб одержувачі допомоги надавали докладні плани і звіти про інвестиційні проекти і хід їх реалізації створеному агентству, яке встановлювало б і регулювало відповідні критерії і вимоги.

Аналогічна програма допомоги Україні має бути плацдармом для обговорення та втілення майбутніх проектів як серед державно-владних структур, так і серед потенційних інвесторів і дослідників з метою розробки та ефективного впровадження плану відбудови для країни. На початку жовтня 2022 року Верховною Радою України прийнято за основу проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України» [13]. Цей законопроект передбачає: впровадження електронної системи закупівель для проєктів ДПП за стандартами ЄС; повноцінне впровадження типу проєктів ДПП, заснованих на платежах із бюджету, де держава не передає інвестору ризик попиту, а, по суті, оплачує «інфраструктуру в розстрочку» для післявоєнного відновлення України; спрощення процедури підготовки проєктів ДПП, особливо, що стосуватимуться відновлення інфраструктури у післявоєнний період, проєктів нового будівництва, що пов'язані з пост-воєнною перебудовою економіки, а також «малих» проєктів до 5,3 млн євро; спрощення загальної процедури підготовки проєктів ДПП на державному та місцевому рівнях [1]. Передбачається підвищення прозорості підготовки і реалізації проєктів ДПП завдяки застосуванню системи електронних закупівель, що також і пришвидшить терміни підготовки проєктів.

Якщо належним чином скористатися інструментами з відновлення, то можна ефективно вирішити значну частину проблем, що накопичилися в національній економіці, зокрема на основі імпульсу прискореного технологічного розвитку із застосуванням державно-приватного партнерства. Україна повинна підготуватися до цієї роботи, зокрема створити свій національний координаційний орган, розробити стратегію та пріоритети відновлення, центральні та регіональні команди з управління проектами, які повинні добре розуміти принципи роботи з фінансовими інструментами для публічних і приватних інвестицій у межах плану відновлення країни [10]. Необхідним кроком для втілення цього плану є створення відповідної фінансової структури у співпраці з ЄС, країнами-донорами та фінансовими інституціями. Мають бути забезпечені доступність інформації і прозорість діяльності цієї та інших інституцій і рівні можливості для потенційних приватних інвесторів щодо участі у проєктах ДПП з відновлення українських об'єктів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Механізм державно-приватного партнерства покликаний підвищити ефективність та якість реалізації проєктів з відбудови та введення в експлуатацію нових об'єктів критичної інфраструктури, автомобільних, залізничних, морських та авіаційних шляхів, промислових і громадських будівель і споруд та інших об'єктів, які зазнали руйнувань і пошкоджень під час воєнних дій. Для цього необхідні спільні злагожені дії держави та бізнесу, раціональний розподіл повноважень у співпраці зацікавлених сторін і перейняття досвіду в європейських країн та США. Важливу роль у відновленні України повинна відіграти інвестиційна діяльність на основі механізму ДПП, що забезпечить можливість реалізувати відповідні проєкти, не перевантажуючи державний і місцеві бюджети. Досвід європейських країн, які вели відбудову після військових конфліктів в останні десятиріччя, свідчить про доцільність розвитку інституціонального забезпечення механізму ДПП і прозорості інформації та діяльності відповідних інституцій.

Подальше дослідження проблематики відбудови України із залученням механізму державно-приватного партнерства доцільно проводити за напрямом удосконалення інституціонального забезпечення процесів інвестування в Україні.

Список використаної літератури

1. Висновок на проєкт Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України (ресстр.

№ 7508). Комітет Верховної Ради України з економічного розвитку. 19 вересня 2022 року. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1476371>

2. Вступ до Посібника з питань державно-приватного партнерства для України. Проект Світового банку «Посилення використання державно-приватного партнерства шляхом кращого управління державними капітальними інвестиціями в Україні». 2021. 40 с. URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=e76d7cbe-0434-4fe4-9219-9d46b7c4efc9>.

3. Гарбариніна В. Ю. Сутність і принципи впровадження державно-приватного партнерства в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2014. № 2(46). С. 43–49.

4. Єгоричева С. Б., Лахижа М. І. Публічно-приватне партнерство в посткомуністичних країнах: монографія. Київ: ІПК ДСЗУ, 2020. 304 с.

5. Запатріна І. Державно-приватне партнерство як механізм підвищення енергоефективності будівель бюджетних установ і організацій комунальної форми власності. Київ: Проект ПРООН/ГЕФ, 2019. 144 с. URL: https://appp.com.ua/wp-content/uploads/2019/09/PPP_EnEff_Last.pdf.

6. Зверяков М. І. Формування моделі економічного розвитку у нових історичних реаліях. Українська економіка під час воєнної агресії РФ і в період післявоєнного відновлення. *Економіка України*. 2022. №8(729). URL: http://economyukr.org.ua/docs/EU_22_08_003_uk.pdf.

7. Звіт про базове відстеження результативності постанови Кабінету Міністрів України від 01.07.2020. № 541. «Про затвердження Порядку заміни приватного партнера (концесіонера) за договором, укладеним в рамках державно-приватного партнерства (концесійним договором)». Мінекономіки. 2021. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=338ed25b-8c56-4136-8ec6-5ea41325736a>.

8. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України станом на 1 вересня 2022 року. URL: <https://damaged.in.ua/damage-assessment>.

9. Комісія за јавно-приватно партнерство. URL: <http://jppp.gov.rs/o-nama/osnovne-informacije>.

10. Кубілюс А. План відбудови разом із членством: яким має бути повоєнне відновлення України. *Європейська правда*. 2022. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/6/7138992/>

11. Механізм державно-приватного партнерства потрібно адаптувати до залучення інвестицій на відбудову зруйнованої інфраструктури. *Економічна правда*. 19 липня 2022 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/19/689341/>.

12. Панченко К. Як колаборація бізнесу та держави допоможе відновлювати Україну. *Економічна правда*. 22 липня 2022 р. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/19/689341/>.

13. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення механізму залучення приватних інвестицій з використанням механізму державно-приватного партнерства для пришвидшення відновлення зруйнованих війною об'єктів та будівництва нових об'єктів, пов'язаних з післявоєнною перебудовою економіки України» від 06 жовтня 2022 року № 2648-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2648-IX#Text>.

14. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17 грудня 2020 року. № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>.

15. Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації: Закон України від 9 квітня 2015 року. № 327-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/327-19#Text>.
16. Програма з розвитку державно-приватного в Україні «USAID Public Private Partnership Development Program (P3DP) in Ukraine»: [сайт]. URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/2022-03/PA00KTHT.pdf>.
17. Свириденко Ю. Яку економіку буде Україна? *Міст-онлайн*. 2022. 02 серпня. URL: <https://meest-online.com/ukraine/economy/yaku-ekonomiku-buduje-ukrajina/>.
18. Федорчак О. В., Іщенко Г. О. Маркетингові інструменти залучення інвестицій у територіальні громади. *Демократичне врядування*. 2020. Вип. 1(25). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26414/213669-article-text-483343-1-10-20201015.pdf>.
19. Fabre A., Straub S. The Impact of Public-Private Partnerships (PPPs) in Infrastructure, Health and Education. *Working Papers of Toulouse School of Economics*. 2021. No. 986. URL: https://www.tse-fr.eu/sites/default/files/TSE/documents/doc/wp/2019/wp_tse_986.pdf.
20. Losse B., Wettach S. Ein Aufb auplan, kein Geschenk! *Wirtschaft swoche*. 2022. No. 23. P. 38–39.
21. On Public-Private Partnership and Concessions. Law of the Republic of Serbia. URL: <https://www.paragraf.rs/propisi/law-on-public-private-partnership-and-concessions.html>.
22. PPP Law Adopted by the Assembly of the Republic of Kosovo. URL: <https://www.pppkosova.org/?cid=2,8,5>.
23. Public Private Partnership Central Department: [web-page]. URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/ppp-unit-kosovo>.

Matviishyn Yevhen Hryhorovych

*Associate Professor, Doctor of Economic Sciences,
Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0000-0001-9522-4645
e-mail: yevhen.h.matviishyn@lpnu.ua*

Vershyhora Yurii Zakharovych

*Post-graduate, Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0000-0002-3394-7562
e-mail: yu.vershyhora@gmail.com*

PROSPECTS OF USING PUBLIC AND PRIVATE PARTNERSHIP FOR THE RECONSTRUCTION OF UKRAINE IN THE POST-WAR PERIOD

Problem statement. Because of the military aggression of the Russian Federation, the Ukrainian people and the authorities face demanding challenges regarding the reconstruction of the country. One of the main priorities during the recovery in the post-war period is to find new, alternative sources of financing, in particular, using the advantages of public and private partnership (PPP).

Analysis of recent research and publications. The proposals of Ukrainian and foreign researchers and practitioners regarding the PPP mechanism application for

implementing the reconstruction of public and industrial buildings, construction and management of new highways, and other projects may be valuable for post-war reconstruction of Ukraine. Additional research on the PPP specifics in martial law and the post-war period is necessary to improve the regulatory and institutional support of public and private partnership and investment activities.

Highlighting the previously unsolved parts of the general problem. Identification of opportunities for increasing the transparency of relevant measures, improving legislation related to the PPP, including in the field of concession instruments, development of proper institutional support for the PPP are significant areas of research related to the further development of public and private partnership in Ukraine, in particular, in the conditions of martial law and the post-war period.

Presentation of the main material. Restoring the functioning of critical infrastructure facilities as soon as possible and gradual reconstruction of other objects which are necessary for the full life of the country are the essential tasks of Ukraine. It is not possible to put the financial burden only on the state and local budgets in a short period. Private investments should be attracted through the PPP mechanism, which, according to the experience of other countries, is one of the most effective ways to attract funds for developing the infrastructure and providing services to consumers in many fields.

The experience of countries that have rebuilt their national economies after military conflicts in recent decades is helpful. The legislation of the Republic of Serbia uses the term "Public contract" and the concept of public and private partnership, which enables central and local authorities to meet infrastructure needs. The use of PPP in this country allows attracting private capital for construction and operation of roads, schools, water supply, landfills, and other projects in a lack of budgetary funds. The experience of other countries in promoting PPP development shows the effectiveness of the functioning of specialized institutions. For example, the Kosovo PPP Committee promotes and supports the implementation of PPP in many sectors of the economy to provide more efficient infrastructure and public services at a lower cost. According to the analysis of international experience, the most common reconstruction projects using PPP in the world are those implemented in the road and transport infrastructure, port, railway, and aviation activities, pipeline infrastructure development, stadiums, etc. The historical example of the aid of the United States of America to European countries after the Second World War is valuable. Accordingly, it is institutionally appropriate to provide help to Ukraine through a specialized agency with the participation of donor countries and in agreement with the International Monetary Fund and the World Bank. Similarly to the "Marshall Plan", it would be appropriate for aid recipients to provide detailed plans and reports on investment projects and the progress of their implementation to the created agency that would establish and regulate the relevant criteria and requirements.

Creating the national coordinating body in Ukraine, developing a strategy and determining priorities for the country's recovery, and forming the central and regional project management teams are necessary steps for combining public finance and private investment. It is essential, in particular, in conditions of concession, which provide for the transfer of the state or municipal property to a private investor for temporary use. Moreover, there should be provided the availability of information and transparency of the activities of relevant institutions and equal opportunities for potential private investors to participate in PPP projects for restoring Ukrainian facilities.

Conclusions and prospects for further research. The public and private partnership mechanism aims at increasing the efficiency and quality of the implementation of reconstruction projects and commissioning the new facilities within the post-war reconstruction of Ukraine. The transparency of investment activities based on the PPP mechanism and the rational distribution of powers in cooperation with interested parties should play an important role. The experience of European countries that carried out reconstruction after military conflicts indicates the feasibility of developing institutional support for the PPP mechanism and transparency of information and activities of the relevant institutions.

It is advisable to conduct further research on the problems of reconstruction of Ukraine involving the public and private partnership mechanism by improving the institutional support of investment processes in Ukraine.

Keywords: public-private partnership; investments; infrastructure; reconstruction; war period.

References

1. Vysnovok na proekt Zakonu Ukrainy pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia mekhanizmu zaluchennia pryvatnykh investytsii z vykorystanniam mekhanizmu derzhavno-pryvatnoho partnerstva dlia pryshvydshennia vidnovlennia zruinovanykh viinoiu ob'ektiv ta budivnytstva novykh ob'ektiv, poviazanykh z pisliavoiennoiu perebudovoiu ekonomiky Ukrainy (reistr. № 7508). Komitet Verkhovnoi Rady Ukrainy z ekonomichnoho rozvytku. 19.09.2022. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1476371>.
2. Vstup do Posibnyka z pytan derzhavno-pryvatnoho partnerstva dlia Ukrainy. Proiekt Svitovoho banku «Posylennia vykorystannia derzhavno-pryvatnoho partnerstva shliakhom krashchoho upravlinnia derzhavnymy kapitalnymy investytsiamy v Ukraini». 2021. 40 s. URL: <https://www.me.gov.ua/Files/GetFile?lang=uk-UA&fileId=e76d7cbe-0434-4fe4-9219-9d46b7c4efc9>
3. Harbarynina, V. Yu. (2014). Sutnist i pryntsypy vprovadzhennia derzhavno-pryvatnoho partnerstva v Ukraini. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*. № 2(46). S. 43–49.
4. Iehorycheva, S. B., Lakhyzha, M. I. (2020). Publichno-pryvatne partnerstvo v postkomunistychnykh krainakh : monohrafiia. Kyiv: IPK DSZU. 304 c.
5. Zapatrina, I. (2019). Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak mekhanizm pidvyshchennia enerhoefektyvnosti budivel biudzhetykh ustanov i orhanizatsii komunalnoi formy vlasnosti. Kyiv : Proekt PROON/HEF. 144 c. URL: https://appp.com.ua/wp-content/uploads/2019/09/PPP_EnEff_Last.pdf.
6. Zvieriakov, M. I. (2022). Formuvannia modeli ekonomichnoho rozvytku u novykh istorychnykh realiiakh. *Ukrainska ekonomika pid chas voiennoi ahresii RF i v period pisliavoiennoho vidnovlennia*. *Ekonomika Ukrainy*. № 8(729). URL: http://economyukr.org.ua/docs/EU_22_08_003_uk.pdf.
7. Zvit pro bazove vidstezhennia rezul'tatyvnosti postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 01.07.2020. № 541 «Pro zatverdzhennia Poriadku zaminy pryvatnoho partnera (kontsesionera) za dohovorom, ukladenym v ramkakh derzhavno-pryvatnoho partnerstva (kontsesiynym dohovorom)». *Minekonomiky*. 2021. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Print?lang=uk-UA&id=338ed25b-8c56-4136-8ec6-5ea41325736a>.

8. Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinovan vnaslidok viiskovoi ahresii rosii proty Ukrainy stanom na 1 veresnia 2022 roku. URL: <https://damaged.in.ua/damage-assessment>.

9. Komysyja za javno-pryvatno partnerstvo: [web-page]. URL: <http://jpp.gov.rs/ona/na/na/osnovne-informacije>.

10. Kubilius, A. (2022). Plan vidbudovy razom iz chlenstvom: yakym maie buty povoienne vidnovlennia Ukrainy. *Yevropeiska pravda*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/05/6/7138992/>.

11. Mekhanizm derzhavno-pryvatnoho partnerstva potribno adaptuvaty do zaluchennia investytsii na vidbudovu zruinovanoi infrastruktury. *Ekonomichna pravda*. 19.07.2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/19/689341/>.

12. Panchenko, K. (2022). Yak kolaboratsiia biznesu ta derzhavy dopomozhe vidnovliuvaty Ukrainu. *Ekonomichna pravda*. 22.07. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/19/689341/>.

13. Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro pryiniattia za osnovu proektu Zakonu Ukrainy pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia mekhanizmu zaluchennia pryvatnykh investytsii z vykorystanniam mekhanizmu derzhavno-pryvatnoho partnerstva dlia pryshvydshennia vidnovlennia zruinovanykh viinoiu obiektiv ta budivnytstva novykh obiektiv, poviazanykh z pisliavoiennoiu perebudovoiu ekonomiky Ukrainy» vid 06 zhovtnia 2022 roku. № 2648-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2648-IX#Text>.

14. Pro derzhavnu pidtrymku investytsiinykh proektiv iz znachnymy investytsiamy v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 17 hrudnia 2020 roku. № 1116-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>.

15. Pro zaprovadzhennia novykh investytsiinykh mozhlyvostei, harantuvannia prav ta zakonnykh interesiv subiektiv pidpriemnytskoi diialnosti dlia provedennia masshtabnoi enerhomodernizatsii: Zakon Ukrainy vid 9 kvitnia 2015 roku. № 327-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/327-19#Text>.

16. Prohrama z rozvytku derzhavno-pryvatnoho v Ukraini «USAID Public Private Partnership Development Program (P3DP) in Ukraine»: [web-page]. URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/2022-03/PA00KTHT.pdf>.

17. Svyrydenko, Yu. (2022). Yaku ekonomiku buduie Ukraina? *Mist-onlain*. 02 serpnia. URL: <https://meest-online.com/ukraine/economy/yaku-ekonomiku-buduie-ukrajina/>.

18. Fedorchak, O. V., Ishchenko, H. O. (2020). Marketynhovi instrumenty zaluchennia investytsii u terytorialni hromady. *Demokratychnе vriaduvannia*. Vyp. 1(25). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/jan/26414/213669-article-text-483343-1-10-20201015.pdf>.

19. Fabre, A., Straub, S. (2021). The Impact of Public-Private Partnerships (PPPs) in Infrastructure, Health and Education. *Working Papers of Toulouse School of Economics*. No. 986. URL: https://www.tse-fr.eu/sites/default/files/TSE/documents/doc/wp/2019/wp_tse_986.pdf.

20. Losse, B., Wettach, S. (2022). Ein Aufb auplan, kein Geschenk! *Wirtschaftswoche*. No. 23. P. 38–39.

21. On Public-Private Partnership and Concessions. Law of the Republic of Serbia. URL: <https://www.paragraf.rs/propisi/law-on-public-private-partnership-and-concessions.html>.

22. PPP Law Adopted by the Assembly of the Republic of Kosovo. URL: <https://www.pppkosova.org/?cid=2,8,5>.

23. Public Private Partnership Central Department: [web-page]. URL: <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/ppp-unit-kosovo>.